

Bachelorthesis

De pedagogische opgaven ten behoeve van de participatie van de jeugdige verdachten tijdens de OM-zitting

Thesis Pedagogische Wetenschappen (200600042)

2013-2014

Marloes Röttger (3810712)

Lyke Stam (3838099)

Nataly van den Hoek (3820238)

Denise van der Plaat (3743640)

Docent: Stephanie Rap

Datum: 18-06-2014

Voorwoord

Wij zijn studenten Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht. Deze bachelorthesis is het eindresultaat van een onderzoek naar de pedagogische opgaven ten behoeve van de participatie van de jeugdige verdachten tijdens de OM-zitting. Dit onderzoek is gericht op de mate van uitleg en motivatie die gegeven wordt aan de jeugdige verdachten. Ook is er gekeken in hoeverre er sprake is van eigen inbreng van de jeugdige verdachten en aandacht voor de persoonlijke omstandigheden van de jeugdige verdachten. Daarnaast is er gekeken naar de rol die de ouders hebben tijdens de OM-zittingen. Deze pedagogische aspecten zijn onderzocht door middel van een literatuurstudie en kwalitatief onderzoek, waarbij er observaties zijn gedaan tijdens de OM-zittingen.

Dit onderzoek is uitgevoerd met medewerking van het Veiligheidshuis Amsterdam- Amstelland op de locaties Oost en West. Via deze weg willen wij de betrokkenen bij ons onderzoek bedanken voor hun gastvrijheid en interesse in het onderzoek. Daarnaast willen wij Stephanie Rap bedanken voor haar begeleiding en advies bij het uitvoeren van dit onderzoek. Wij hebben allemaal de minor Jeugd & Criminaliteit gevolgd en hebben voor deze bachelorthesis veel baat gehad bij de kennis die wij tijdens de vakken hebben opgedaan. Daarom willen wij ook Ido Weijers bedanken als coördinator van de minor.

Marloes Röttger

Lyke Stam

Nataly van den Hoek

Denise van der Plaat

Utrecht, juni 2014

Samenvatting

Inleiding Dit onderzoek is gericht op de pedagogische opgaven ten behoeve van de participatie van de jeugdige verdachten tijdens de OM-zitting. *Methoden* Er is kwalitatief onderzoek verricht, waarbij er in het Veiligheidshuis Amsterdam-Amstelland 34 OM-zittingen zijn geobserveerd aan de hand van een vaststaand observatieformulier. De onderzoekspopulatie bestaat uit 24 jongens en 10 meisjes tussen de 13 en 18 jaar. *Resultaten* Over het algemeen is de uitleg en motivering door de parketsecretaris begrijpelijk voor de jeugdige verdachten. De uitleg van het afdoeningsvoorstel is in de meeste gevallen goed, maar de motivering is matig. Factoren als setting, informele sfeer en weinig jargongebruik dragen bij aan een optimale participatie van de jeugdige, maar de mate waarin het recht op inbreng wordt benut verschilt per individu. De persoonlijke omstandigheden van de jeugdige verdachten worden weinig tot redelijk besproken, waarbij de meeste aandacht wordt besteedt aan school/opleiding en het minste aan vrienden. De rol van ouders is met name gericht op de delictbespreking en de bespreking van thuissituatie en school/opleiding, waarbij de mate van inbreng van de ouders sterk verschilt per individu. *Conclusie* Er wordt over het algemeen matig tot redelijk aandacht besteed aan de pedagogische opgaven ten behoeve van de participatie van de jeugdige verdachten tijdens de OM-zitting.

Kernwoorden: OM-zitting, jeugdige verdachten, uitleg, motivatie, eigen inbreng, persoonlijke omstandigheden, ouders.

De Pedagogische Opgaven ten Behoeve van de Participatie van de Jeugdige Verdachten Tijdens de OM-Zitting

De periode rond 1900 is cruciaal geweest voor de wetgeving met betrekking tot de Nederlandse jeugd. Nieuwe gedachten over het geloof in de maakbaarheid van het individu en maatschappij hebben gezorgd voor een relatief vlotte totstandkoming van een apart jeugdstrafrecht (Weijers, 2011a). Dit aparte strafrecht voor jeugdige verdachten onderscheidt zich van het commune strafrecht door zijn pedagogische karakter. Bijzonder hierbij is dat er in de regel geen openbare behandeling plaatsvindt en dat de jeugdigen verplicht zijn ter zitting te verschijnen. Daarnaast kent het jeugdstrafrecht een apart sanctiestelsel waarbij zoveel mogelijk interventies worden ingezet gericht op een positieve gedragsbeïnvloeding van de jeugdige verdachten (Janssen, 2011; Vlaardingerbroek, 2011).

In het Nederlandse jeugdstrafproces is er sprake van een gematigd inquisitoire traditie. Dit houdt in dat het proces in het teken staat van het onderzoek dat voorafgaand aan de rechtszitting is uitgevoerd. Het proces is gericht op waarheidsbevinding, en de interactie tussen de rechter en de jeugdige verdachte speelt een grote rol (Rap & Weijers, 2011a; Rap & Weijers, 2011b). Dit sluit aan bij het kader van de internationale kinderrechten. De belangrijkste internationale verdragen waarin uitspraken zijn gedaan omtrent het jeugdstrafproces zijn de *Beijing Rules* (1985) en het *Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind* (IVRK) (1989). In de Beijing Rules (1985) is de eis gesteld dat procedures zich moeten voltrekken "in een sfeer van begrip, die het voor de jeugdige mogelijk maakt in de procedure te participeren en zichzelf vrij uit te drukken". Het IVRK (1989) is hierop ingegaan door in artikel 12 vast te leggen dat de jeugdige verdachte de gelegenheid moet krijgen om gehoord te worden in juridische procedures die hem aangaan, rechtstreeks of via een vertegenwoordiger. Het recht op participatie heeft een passieve (gehoord worden) en actieve (vrijheid tot uitdrukken) vorm (Weijers & Rap, 2011; Rap & Weijers, 2011a).

De onderzoeksvraag die in deze thesis centraal staat is: In hoeverre wordt er tijdens de OM-zitting rekening gehouden met de pedagogische opgaven ten behoeve van de participatie van de jeugdige verdachten. Hierbij zullen de volgende deelvragen worden beantwoord: 1) In hoeverre wordt er uitleg en motivatie gegeven aan de jeugdige verdachten tijdens de gehele OM-zitting? 2) In hoeverre is er sprake van eigen inbreng van de jeugdige verdachten? 3) In hoeverre wordt er aandacht besteed aan de persoonlijke omstandigheden van de jeugdige verdachten tijdens de OM-zitting? 4) Wat is de rol van de ouders tijdens de OM-zitting? Allereerst zal er een uitgebreid overzicht worden gegeven van de theorie en eerder onderzoek met betrekking tot deze factoren. In dit theoretisch kader wordt geen onderscheid gemaakt tussen een jeugdstrafzitting en een OM-zitting.

Uitleg en motivering tijdens de zitting

Het jeugdstrafrecht kent zijn oorsprong in de veronderstelling dat jeugdigen in mindere mate in staat zijn om een afgewogen oordeel te kunnen vormen over hun gedrag dan volwassenen, en daarom minder schuldig zijn voor de strafbare feiten die zij begaan (Scott & Grisso, 1997). Om te bepalen in welke mate er uitleg en motivering moet worden gegeven aan de jeugdigen tijdens de rechtszitting is het van belang om meer kennis te hebben over de ontwikkeling van jeugdigen vanuit cognitief, psychosociaal en neurologisch oogpunt. Daarnaast is het van belang om te kijken naar de kennis en beleving van jeugdigen van juridische procedures. Deze factoren zullen hieronder besproken worden.

Cognitieve ontwikkeling. De belangrijkste cognitieve capaciteiten die van belang zijn in het komen tot een afgewogen oordeel om al dan niet een delict te plegen, informatieverwerking en logisch redeneren, nemen toe in de adolescentie. Onderzoek heeft aangetoond dat, bij een toename in deze capaciteiten, individuen beter in staat zijn om abstract, multidimensionaal, reflectief en hypothetisch te denken (Lerner & Steinberg, 2009). Deze vaardigheden nemen rond de leeftijd van 16 niet noemenswaardig meer toe en zijn dan vergelijkbaar met die van (jong)volwassenen (Cauuffman & Steinberg, 2000; Keating, 2004).

Psychosociale ontwikkeling. Psychosociale eigenschappen die van invloed kunnen zijn op delinquentie, zoals impulscontrole, sensatiezoekend gedrag, langetermijndenken en gevoeligheid voor groepsdruk, laten daarentegen een voortdurende ontwikkeling zien tot ver in de adolescentie (Modecki, 2008; Scott, Reppucci, & Woolard, 1995; Steinberg & Cauuffman, 1996). Daarbij komt dat cognitieve capaciteiten voor het komen tot een afgewogen oordeel worden beïnvloed door psychosociale factoren. Hierdoor is het mogelijk dat ook jeugdigen ouder dan 16, in vergelijking met (jong)volwassenen, minder in staat zijn om hun cognitieve vaardigheden effectief in te zetten bij het maken van een afweging (Steinberg, Cauuffman, Woolard, Graham, & Banich, 2009).

Neurologisch onderzoek. Recente bevindingen uit neurologisch onderzoek ondersteunen bovenstaande resultaten uit de ontwikkelingspsychologie. Rond het intreden van de puberteit treden er cruciale veranderingen op in de hersenen. Zo blijkt dat gebieden die te maken hebben met emotieverwerking nog niet duidelijk worden gecontroleerd door de prefrontale cortex. Hierdoor hebben jeugdigen een verminderde impulscontrole, wat van belang is om de jeugdigen te kunnen remmen als de situatie om een delict te gaan plegen zich voordoet (Spear, 2000).

Kennis en beleving van jeugdigen in juridische procedures. Een dergelijk verschil in ontwikkeling tussen jeugdigen en volwassenen is ook te zien als het gaat om begrip van de jeugdige verdachten over het verschijnen voor de rechtbank, van wat een

strafzitting inhoudt, en van wat er van de verdachten wordt verwacht (Weijers, 2011b). Het blijkt dat jeugdigen onder de leeftijd van 14 jaar de meeste moeilijkheden ervaren met het volledig begrijpen van juridische procedures en de betekenis van hun rechtssituatie. Zo kunnen ze geen informatie verstrekken op de manier die wordt verondersteld van volwassen verdachten. Evenmin kunnen ze volwassen redeneringen toepassen bij het maken van beslissingen (Cooper, 1997; Grisso et al., 2003; Woolard, Reppucci, & Redding, 1996). Daarnaast hebben ze meer moeite met het begrijpen van de aanklachten tegen hen (McKee, 1998) en met het herkennen en begrijpen van juridische termen (Crawford & Bull, 2006). Deze lagere niveaus van kennis zijn ook van invloed op de strafaanvaarding door de jeugdigen. De gedragswetenschappen leren ons dat voor een betekenisvolle straf de straf begrijpbaar moet zijn en voldoende gemotiveerd moet worden (Imkamp, 2007).

Naast hun kennis en begrip over de juridische procedures zijn jeugdige verdachten minder in staat om de langetermijnevolgen van hun houding in de rechtbank te overzien (Steinberg & Cauffman, 1996). Daarnaast hebben jeugdige verdachten vaker psychische en/of ontwikkelingsstoornissen in vergelijking tot andere jeugdigen, wat het voor deze groep moeilijker maakt om volwaardig te kunnen participeren in hun rechtszaak. Bovendien zijn de gevolgen van de aanwezigheid van stoornissen op het optreden in rechtbank groter bij jeugdigen dan bij volwassenen (Grisso, 1999). Tevens heeft een groter deel van de jeugdigen in het jeugdstrafrecht een lager dan gemiddeld intelligentieniveau, wat op zijn beurt weer een risico is voor de incompetentie om volwaardig te kunnen participeren (Cooper, 1997; Grisso et al., 2003).

Uit bovenstaande blijkt dat voor een betekenisvolle participatie het noodzakelijk is dat de jeugdige verdachten begrip hebben van de aanklacht tegen hen, de aard van het proces en van de mogelijke sanctie die hen te wachten staan (Grisso, 1999; Grisso et al., 2003). Dit betekent dat het bij de communicatie met de jeugdige verdachten van belang is dat er heldere en duidelijke uitleg aan de jeugdigen wordt gegeven. Zo moet het proces worden toegelicht, vakjargon worden vermeden en de inhoud en keuze voor de sanctie worden uitgelegd en gemotiveerd. In dit onderzoek wordt gekeken in hoe verre aan deze voorwaarden wordt voldaan bij OM-zittingen.

Eigen inbreng van de jeugdige verdachten

Uit onderzoek blijkt dat adolescenten pas vanaf 14 of 15 jaar het begrip hebben om volwaardig aan het strafproces te kunnen deelnemen (Weijers, 2011b; Rap & Weijers 2011a). Het is binnen het onderzoek naar de pedagogische opgaven ten behoeve van de participatie van jeugdige verdachten van belang om te kijken naar de mate waarin de jeugdigen eigen inbreng hebben tijdens de zitting en de mate waarin dit wordt gestimuleerd. Hiervoor zal er worden gekeken naar de benodigde kennis en vaardigheden van de jeugdigen, de invloed van het taalgebruik en de invloed van de

setting op de eigen inbreng.

Benodigde kennis en vaardigheden. Via de classificatie van Bonnie (Bonnie, 1992; Hoge et al., 1996) kan worden gekeken naar de vaardigheden van jeugdigen. Bonnie's classificatie bestaat uit twee concepten: vaardigheden gerelateerd aan de *competence to assist counsel* en *decisional competence*. Het eerste concept betreft vooral de capaciteit van de jeugdige verdachte om de betekenis van de procedures te begrijpen en daaraan deel te nemen. Hierbij gaat het ook om de mate waarin de jeugdige begrijpt wat de aanklacht en de mogelijke straffen inhouden, welke rollen de betrokken personen hebben en welke rechten hij heeft tijdens het proces. Het tweede concept betreft de mate waarin de jeugdige de consequenties van zijn beslissingen kan afwegen (Bonnie, 1992; Hoge et al., 1996). Door aan de hand van deze concepten verschillende onderzoeken te vergelijken wordt geconcludeerd dat er geen eenduidig beeld is over het verband tussen de leeftijd van de jeugdige en de kennis en vaardigheden omtrent het strafproces. Wel wordt gesuggereerd dat jeugdigen onder 14 jaar waarschijnlijk minder bekend zijn met de elementaire onderdelen van het strafproces dan oudere adolescenten (Grisso, 1997).

Vakjargon en taalgebruik. Naast dat jeugdigen moeite kunnen hebben met het begrijpen van het proces, blijkt het vakjargon dat wordt gebruikt door een advocaat of kinderrechter ook een probleem te kunnen zijn (Perry et al., 1995; Peterson-Badali & Abramovitch, 1992; Schuytplot, 1999). Het jargon dat professionele actoren gebruiken wordt vaak niet beheerst door de jeugdige verdachten. Dit kan ervoor zorgen dat de communicatie wordt bemoeilijkt (Schuytplot, 1999). Een voorbeeld hiervan is het gebruik van *lawyeresse*, het gebruik van complex gestelde vragen. Vormen hiervan zijn bijvoorbeeld: ontkenningen, dubbele ontkenningen, moeilijke woorden en zinstructuren, en meerdere vragen in een zin stellen. Onderzoek naar het gebruik van *lawyeresse* wijst uit dat het begrip van jeugdigen en jongvolwassenen lijdt onder het gebruik van complexe vragen. Het gebruik van *lawyeresse* vermindert niet alleen het begrip van de jeugdigen, maar ook de nauwkeurigheid van de antwoorden. Deze mismatch tussen de capaciteiten van de jeugdigen en de taal die wordt gebruikt tijdens de zitting zorgt voor een beperkte en onduidelijke communicatie (Perry et al., 1995). Wanneer de professionele actoren ervoor zorgen dat hun taalgebruik is afgestemd op de jeugdigen, zal dit zorgen voor een actievere participatie tijdens de zitting (Weijers, 2004).

De setting en sfeer. De setting van de zitting lijkt ook een belangrijke rol te spelen in de mogelijkheden tot participatie van de jeugdige verdachten (Nathanson & Saywitz, 2003; Rap & Weijers, 2011a). De atmosfeer, de houding en participatie van de jeugdigen en de houding van de kinderrechter kan sterk worden beïnvloed door de inrichting van de rechtszaal. De fysieke en mentale afstand kan verkleinen wanneer de rechtszaal kleiner is. Hierdoor kan er een meer toegankelijke en informele sfeer

ontstaan, waarin meer ruimte is voor participatie van de jeugdigen (Rap & Weijers, 2011a).

Het creëren van een toegankelijke informele sfeer is belangrijk, want de jeugdige is vaak nerveus en angstig. De context van de rechtszaal kan invloed hebben op het geheugen en de mate van angst bij de jeugdigen. Jeugdigen die in de rechtszaal worden ondervraagd vertonen, in vergelijking met jeugdigen die in een kleine privékamer worden ondervraagd, meer symptomen van stress. Deze symptomen zijn: grotere verschillen in hartslag en verminderde geheugenprestaties (bijvoorbeeld moeite met 'free recall' vragen). Dit duidt erop dat de formele context van de rechtszaal een negatief effect kan hebben op complete en nauwkeurige bekentenis (Nathanson & Saywitz, 2003).

Ondanks dat er binnen de Nederlandse procestraditie genoeg mogelijkheden lijken te zijn voor de jeugdigen om hun stem te laten horen, is het moeilijk om aan te geven in welke mate jeugdigen over de kennis en vaardigheden beschikken om actief te kunnen deelnemen aan de zitting en rondom welke leeftijd dit volledig is ontwikkeld. Er moet rekening worden gehouden met het intelligentieniveau en een eventuele ontwikkelingsachterstand. Daarnaast zijn het gebruik van vakjargon en de setting en de sfeer van de zitting van invloed op een open communicatie.

Bespreking van persoonlijke omstandigheden

In onderzoek naar de participatie van jeugdige verdachten tijdens de OM-zitting zijn er verschillende factoren van belang, waaronder persoonlijke omstandigheden. Aandacht besteden aan het eigen verhaal van jeugdige verdachten behoort tot de pedagogische opgaven voor de jeugdstrafzitting. Jeugdigen vinden het belangrijk om uit te mogen leggen wat er volgens hen is gebeurd. Daarnaast blijkt dat het praten met jeugdigen over de zaak naar aanleiding van hun eigen verhaal, reflectie op het gedrag kan bevorderen (Weijers & Rap, 2011). Het is van cruciaal belang voor de participatie van de jeugdige verdachten dat professionals aan de hand van gespreksvaardigheden de wereld van de jeugdigen 'binnentreden' en persoonlijke interesse tonen (Weijers, 2004). Hieronder zal een overzicht worden gegeven van literatuur met betrekking tot diverse persoonlijke omstandigheden, van individuele naar bredere context, die van invloed zijn op delinquentie.

Persoonlijke omstandigheden en delinquentie. Uit onderzoek komt naar voren dat de mate van cognitieve vaardigheden een belangrijke factor is bij de ontwikkeling van delinquentie (Donnellan, Ge, & Wenk, 2000). Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de vraag of individuen met een lage intelligentie meer delinquent gedrag vertonen of dat zij meer kans hebben om gearresteerd te worden. Volgens onderzoek van Yun en Lee (2013) komen beide concepten gelijktijdig voor. Een laag intelligentieniveau kan dus in verband te staan met een hogere mate van

delinquentie. De invloed van leeftijdsgenoten kan daarnaast ook geassocieerd worden met een hogere mate van delinquentie. Hierbij wordt wel aangegeven dat er niet gesproken kan worden over een directe relatie, maar dat factoren als opvoeding en buurt een mediërende rol spelen (Chung & Steinberg, 2006). Jeugdigen uit gebroken gezinnen vertonen over het algemeen een hogere mate van delinquentie (Jub & Farrington, 2001). Gezinstype wordt echter niet geassocieerd met delinquentie. Andere factoren, namelijk hechting en de ouder-kind relatie, zouden een belangrijkere voorspellende functie kunnen hebben als het gaat om delinquentie onder jeugdigen (Mack, Leiber, Featherstone, & Monserud, 2007). Daarnaast blijkt vrijetijdsbesteding van jeugdigen van belang te zijn als het gaat om het vertonen van antisociaal gedrag (Mahoney & Stattin, 2000). De soort activiteiten in de vrije tijd zijn hierbij van belang, zoals gestructureerd of ongestructureerd, en met wie deze activiteiten worden gedaan. Weinig gestructureerde recreatie wordt in verband gebracht met een hogere mate van antisociaal gedrag (Mahoney & Stattin, 2000). De mate van tijd die wordt doorgebracht met leeftijdsgenoten blijkt voor jeugdigen het risico op delinquentie te verhogen, wanneer er geen of weinig sprake is van sociale controle (Vazsonyi, Pickering, Belliston, Helsing, & Junger, 2002). Woonomgeving blijkt een belangrijke factor te zijn bij de ontwikkeling van delinquentie, waarbij jeugdigen woonachtig in steden met een hoge mate van contextueel risico laten meer delinquent gedrag zien. De mate van eenoudergezinnen in een buurt of stad is het meest voorspellend voor delinquentie onder jeugdigen (Weijters, Scheppers, & Gerris, 2009). Ook uit onderzoek van Turner, Hartman en Bishop (2007) komt naar voren dat individuele risicofactoren kunnen worden versterkt door de woonomgeving. Ten slotte laat onderzoek zien dat er een U-vormige relatie bestaat tussen delinquentie en sociaaleconomische status (SES). Adolescenten afkomstig uit gezinnen met een gemiddelde SES vertonen de laagste mate van delinquent gedrag en adolescenten uit gezinnen met een lage SES zijn het meest delinquent, gevolgd door adolescenten uit gezinnen met een hoge SES (Aslund et al., 2013).

De verschillende factoren betreffende de persoonlijke omstandigheden blijken allemaal in verband te kunnen worden gebracht met delinquentie onder jeugdigen. Veel factoren blijken een voorspellende functie te hebben als het gaat om delinquent gedrag, zoals intelligentie, vrijetijdsbesteding en de sociaaleconomische status van het gezin. Daarnaast blijken enkele factoren ook een mediërende rol te spelen, zoals woonomgeving en de invloed van leeftijdsgenoten. Om persoonlijke interesse te tonen in de omstandigheden van de jeugdige verdachten en zo de participatie tijdens een OM-zitting te bevorderen, is het van belang om aandacht te besteden aan de verschillende factoren op het gebied van persoonlijke omstandigheden. Daarnaast is inzicht in de persoonlijke omstandigheden van de jeugdige verdachten van belang voor de

oordeelsvorming van de parketsecretaris.

Rol van de ouders

Ouders van de jeugdige verdachte zijn in principe de aangewezen personen om te helpen bij de volwaardige participatie van de jeugdige tijdens de zitting. Ouders moeten altijd in de gelegenheid worden gesteld en indien mogelijk worden geholpen hun rol als opvoeder op zich te nemen (Weijers & Rap, 2011). Er bestaat nog geen eenduidige richtlijn die aangeeft hoe ouders het beste betrokken kunnen worden tijdens de strafzitting en wat precies de rol of het doel is van het betrekken van de ouders bij de strafzitting (Peterson-Badali & Broeking, 2009). Om toch een beeld te krijgen van de rol van ouders tijdens de OM-zitting, zal er worden gekeken naar wat tot nu toe bekend is of verondersteld wordt in literatuur.

De rol van ouders bij het ontstaan van delinquentie. Delinquent gedrag kan op vroege leeftijd ontstaan binnen disfunctionele gezinnen, waarbij sprake is van antisociale ouders die een fysieke autoritaire opvoedingsstijl hanteren of waarbij sprake is van veel stress (Patterson, DeBaryshe, & Ramsey, 1989). Delinquent gedrag kan ook op latere leeftijd ontstaan, wanneer de al niet sterk aanwezige ouderlijke supervisie zijn grip verliest. Hierdoor kunnen de adolescenten eerder met deviante peers om gaan, die hen op hun beurt leiden tot criminele activiteiten (Patterson et al., 1989).

De sociale controle theorie van Hirschi (1969) veronderstelt dat een sterke band van de jeugdige met zijn ouders de kans verkleint dat hij delinquent gedrag zal vertonen. Een sterke gehechtheid brengt een moreel besef met zich mee, wat kan voorkomen dat de jeugdige betrokken raakt bij delinquent gedrag. De indirecte en directe controle die de ouders uitoefenen kunnen hieraan bijdragen, waardoor de jeugdige wil voldoen aan de verwachtingen van zijn ouders en hierdoor indirect ook aan de normen van de maatschappij (Hirschi, 1969). De betrokkenheid van ouders bij de strafzitting kan de relatie tussen de jeugdige en zijn ouders versterken, wat delinquent gedrag kan verminderen en tegengaan.

Belang van de aanwezigheid van de ouders. Ouders die aanwezig zijn tijdens de strafzitting kunnen een bijzondere rol vervullen, omdat zij nadat iedereen is gehoord de gelegenheid krijgen hun mening en aanvulling in te brengen wat als verdediging kan dienen voor de jeugdige verdachten (art. 496 lid 2 Sv; Weijers, Bruning, & De Jonge, 2008). De jeugdigen beschikken hierdoor in zekere zin over een dubbele verdediging (De Jonge, 2011). Ouders kunnen algemene steun en begeleiding bieden aan hun kind en tijdens de strafzitting laten zien dat zij betrokken zijn bij hun kind. Daarnaast kunnen ze aanvullende informatie verstrekken ten gunste van de uitkomst van de strafzitting (Peterson-Badali & Broeking, 2009; Peterson-Badali & Broeking, 2010; Schreijenberg & Timmermans, 2011; Varma, 2007).

De aanwezigheid van ouders is echter niet altijd wenselijk en bevorderlijk voor de

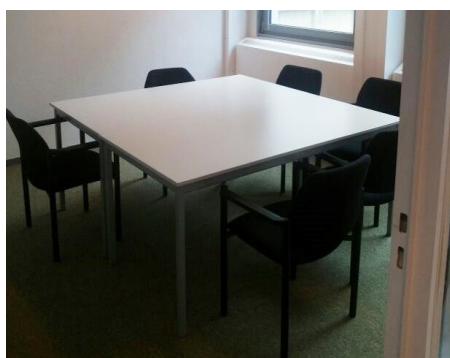
strafzitting, mede door de complexiteit van de ouder-kind relatie (Varma, 2007). Ouders kunnen een storende factor zijn tijdens de strafzitting, wanneer zij zich ter zitting tegen hun eigen kind of de raadsman keren en doordat ze hun kind kunnen beïnvloeden (De Jonge, 2011; Peterson-Badali & Broeking, 2010).

Kennis van de strafzitting. Uit onderzoek komt naar voren dat het van belang is dat de ouders kennis hebben van het proces voorafgaand aan de zitting, maar dat deze kennis nog niet altijd aanwezig is (De Jonge, Hepping, & Weijers, 2011; Schuytplot, 1999). Een deel van de ouders is niet aanwezig tijdens de strafzitting, waarbij de voornaamste reden ook de onduidelijkheid lijkt te zijn die bestaat onder ouders met betrekking tot de strafzitting (De Jonge et al., 2011; Schreijenberg, Timmermans, & Homburg, 2011). Er wordt verondersteld dat de aanwezigheid van ouders tijdens de strafzitting ervoor kan zorgen dat zij hun verantwoordelijkheid en opvoedkundige maatregelen nemen, waardoor recidive bij de jeugdige kan verminderen (Schreijenberg et al., 2011; Schreijenberg & Timmermans, 2011). Door middel van het verstrekken van informatie en uitleg over het strafproces en hun rol hierbij kan worden voorkomen dat ouders afwezig zijn door een gebrek aan duidelijkheid (Broeking & Peterson-Badali, 2010; De Jonge et al., 2011; Schreijenberg et al., 2011; Weijers et al., 2008).

Er kan worden geconcludeerd dat ondanks de verplichte aanwezigheid van ouders bij de strafzitting van hun minderjarige kind, er meer aandacht moet worden besteed aan de rol en betrokkenheid van ouders hierbij. Tot nog toe bestaat er onduidelijkheid en verwarring bij zowel de ouders als de jeugdige verdachte en professionals. Het belang dat gehecht wordt aan de aanwezigheid van de ouders wordt benadrukt in de wet (art. 496 lid 2 Sv) en verdragen (IVRK, 1989) en komt ook naar voren in theorieën over het ontstaan van delinquent gedrag bij jeugdigen (Hirschi 1969; Patterson et al., 1989).

Methoden

Voor de thesis is gedurende zes weken kwalitatief exploratief onderzoek uitgevoerd door middel van observaties van OM-zittingen in het Veiligheidshuis Amsterdam-Amstelland op de locaties Oost (dinsdagen) en West (donderdagdagen).

Afbeelding 1. Veiligheidshuis Oost

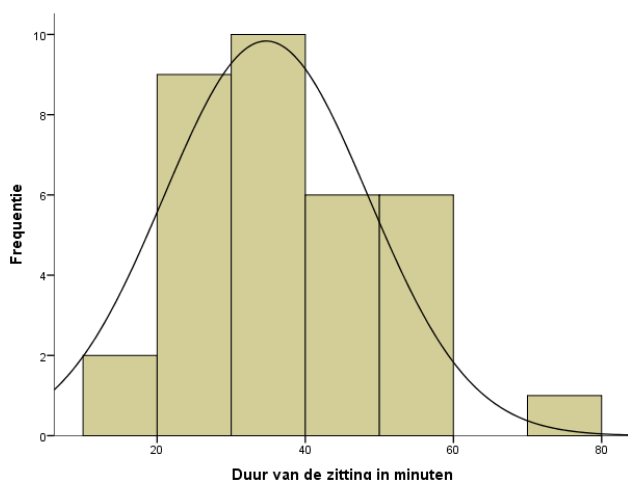

Afbeelding 2. Veiligheidshuis West

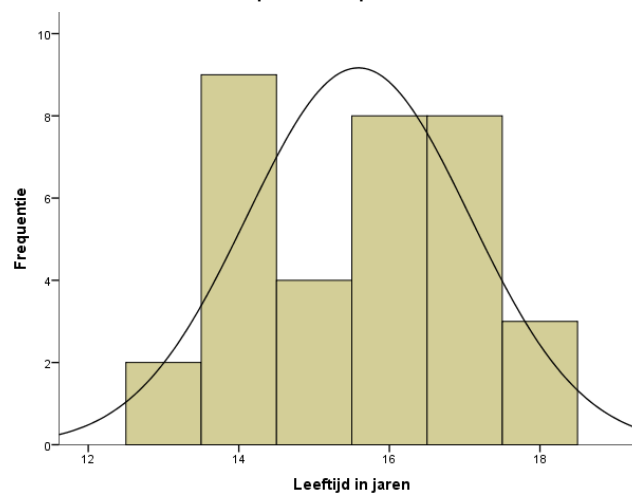
De populatie van het onderzoek bestaat uit jeugdige verdachten van 12 tot 18 jaar, die voor het OM moeten verschijnen. Hierbij is het observeren van de OM-zitting

afhankelijk van de toestemming gegeven door de jeugdige verdachte, ouder(s), raadsman en/of parketsecretaris. Er is binnen dit onderzoek geen sprake van externe validiteit omdat er alleen geobserveerd is binnen de twee veiligheidshuizen van Amsterdam-Amstelland. Daarnaast is bij dit onderzoek sprake van een selecte steekproef (N= 34), omdat het bijwonen van de zittingen afhankelijk is van de toestemming die al dan niet werd verleend. Hierdoor zijn de resultaten niet generaliseerbaar.

Er zijn 34 van de in totaal 66 OM-zittingen geobserveerd. De geobserveerde zittingen zijn geleid door acht verschillende parketsecretarissen. Zeven jeugdige verdachten zijn niet op komen dagen en 25 zittingen zijn uitgevallen om diverse redenen¹. De gemiddelde duur van een zitting is 34.71 minuten, met een minimum van tien en een maximum van 70 minuten. De steekproefpopulatie bestaat uit 10 vrouwelijke en 24 mannelijke jeugdige verdachten. De leeftijd varieert van 13 tot en met 18 jaar oud ($M = 15.59$). Van de 34 jeugdige verdachten zijn er 20 *first offender* en vijf hebben al eerder een delict gepleegd. Van de overige negen verdachten is niet bekend of zij al eerder een delict hebben gepleegd. Er zijn acht jeugdige verdachten met een Nederlandse etniciteit en 25 met een andere etniciteit. Van één verdachte is de etniciteit onbekend. Eén jeugdige verdachte heeft gedeeltelijk gebruik gemaakt van zijn zwijgrecht, maar de overige 33 verdachten heeft zich hier niet op beroept.

Figuur 1. Frequentie van de duur van de zittingen in minuten

Figuur 2. Frequentie van de leeftijd van de jeugdige verdachten in jaren

Het Veiligheidshuis werkt nog volgens het transactiemodel, wat inhoudt dat er maximaal een werkstraf van 40 uur kan worden opgelegd. De setting van de zitting is informeel. In dit Veiligheidshuis is tijdens de zitting naast de parketsecretaris ook de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: Raad) aanwezig om na de oplegging van de

¹ 1) Bij voorbaat geseponneerd 2) Op advies van advocaat naar de kinderrechter doorverwezen 3) Zitting is verplaatst 4) Zitting niet doorgegaan wegens afwezigheid ouders bij een jeugdige verdachte met LVB 5) Geen toestemming verleend door de jeugdige verdachte om onbekende reden en wegens persoonlijke omstandigheden 6) Op advies van de parketsecretaris en RvdK geen toestemming verleend wegens privacy redenen 7) Parketsecretaris is zonder de observatoren begonnen 8) Door uitloop van tijd is de zitting overgenomen door een andere parketsecretaris 9) Een aantal jeugdige verdachten zijn om onbekende redenen niet op komen dagen.

sanctie gelijk invulling te kunnen geven aan de sanctie, in dit geval de werkstraf of leerstraf. Deze aanpak wordt de warme overdracht genoemd. Als vooraf al bekend is dat de zaak (voorwaardelijk) geseponeerd gaat worden, is de Raad niet aanwezig. Naast de aanwezigheid van de Raad is in tabel 1 te zien welke personen er nog meer aanwezig zijn geweest tijdens de zittingen.

Tabel 1. Aanwezigheid personen tijdens de zitting

	Ja	Nee	Totaal
Raadsman	16	18	34
Vader	9	25	34
Moeder	27	7	34
Overige familieleden	8	26	34
Hulpverlening	5	29	34
Tolk	1	33	34

De observaties vinden plaats aan de hand van een vaststaand observatieformulier (zie bijlage 1) en er wordt zowel individueel als in duo's geobserveerd door vier observatoren. Verwacht kan worden dat er sprake is van een redelijke interne validiteit, omdat het gebruikte observatieformulier al langer wordt gebruikt om zittingen te observeren. Het formulier wordt naast OM-zittingen ook gebruikt in andere settings, zoals zittingen bij de kinderrechter. De resultaten van de observatieformulieren worden verwerkt in een digitaal dataverwerkingsprogramma (SPSS), waarmee de beschrijvende statistieken worden uitgerekend. Bij het Veiligheidshuis Amsterdam-Amstelland is het niet mogelijk om alle zittingen in duo's te observeren, waardoor de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid in het geding is. Op de locatie Oost is het voor een deel mogelijk geweest om in een duo te observeren, maar in West is dit niet mogelijk geweest.

Het onderzoek is wetenschappelijk relevant, omdat het exploratieve karakter een bijdrage kan leveren aan de kennis over de participatie van jeugdige verdachten tijdens de OM-zitting, aansluitend op eerder onderzoek bij de kinderrechter. Daarnaast is het maatschappelijk relevant, omdat er na de afronding van het onderzoek aanbevelingen worden gedaan aan het Openbaar Ministerie (OM) in Nederland en voor vervolgonderzoek. Dit kan een positieve bijdrage leveren aan de participatie van jeugdigen in het jeugdstrafrecht op meerdere vlakken.

Resultaten

Uitleg en motivering tijdens de zitting

Met betrekking tot de uitleg en motivatie die gegeven wordt aan de jeugdige verdachten, wordt er tijdens het observeren gekeken naar drie onderwerpen. De uitleg door de parketsecretaris over de zitting in het algemeen, het vermijden van juridisch jargongebruik, de uitleg bij de keuze voor de sanctie en de uitleg omtrent de inhoud van de sanctie.

Bij 29 van de 34 zittingen zijn de aanwezigen duidelijk voorgesteld. Over het algemeen begint een zitting bij het veiligheidshuis Amsterdam-Amstelland als volgt:

"Hallo, mijn naam is [naam], ik zit hier namens de officier van justitie. Naast mij zit iemand van de Raad. We zitten hier vandaag, omdat jij iets hebt gedaan wat niet mocht. Je hoeft niet op een vraag te antwoorden als jij dat niet wilt, maar zou jij mij kunnen uitleggen wat er is gebeurd?" Tijdens enkele zittingen is de coördinator taakstraffen van de Raad niet voorgesteld. In tabel 2 zijn de resultaten te zien die betrekking hebben op de uitleg gegeven door de parketsecretaris. Daarnaast is de rol en functie van de aanwezigen bij 20 zittingen goed uitgelegd. Bij de zittingen waar de rol en functie van de aanwezigen gedeeltelijk is uitgelegd is er wel aandacht voor de rol van de parketsecretaris ("Ik zit hier vandaag om te kijken welke sanctie we op kunnen leggen."), maar is aan het begin van de zitting niet ingegaan op de rol van de Raad. Voorafgaand aan de meeste zittingen is een Raadsonderzoek uitgevoerd, waardoor de jeugdigen niet geheel onbekend zijn met deze instantie. Dit neemt echter niet weg dat de coördinator taakstraffen een andere rol heeft dan de raadsonderzoeker. De uitleg over het verloop van de zittingen is bij 17 zittingen voldoende gedaan en deze relatief lage score komt doordat de stappen van het proces niet tot nauwelijks of heel snel zijn toegelicht. Aan het begin van de zitting wordt de cautieplicht niet altijd toegelicht. Tijdens de meeste zittingen laat de parketsecretaris de jongere zelf uitleggen waarom hij denkt dat hij bij het OM moet komen.

Tabel 2. Uitleg gegeven door de parketsecretaris

	Frequenties		
	Voorstellen van aanwezigen	Uitleg rol/functie aanwezigen	Uitleg verloop zitting
Ja	29	20	17
Nee	0	8	10
Deels	5	6	7
Totaal	34	34	34

Op een vijfpuntsschaal is het gebruik van juridisch jargon laag gescoord met een gemiddelde van 1.97. Enkel bij het bespreken van een delict en de zitting komen soms moeilijke termen aan de orde, zoals een geweldsdelict en een voorwaardelijk sepot. Gedurende de communicatie tussen de raadsman en de parketsecretaris wordt meer juridisch jargon gebruikt, waarbij de jeugdige niet direct deel uitmaakt van het gesprek. Over het algemeen wordt er getoetst of de jeugdige de begrippen begrijpt, wanneer de parketsecretaris een juridische term noemt. Wanneer de raadsman en de parketsecretaris echter met elkaar in gesprek gaan wordt de jeugdige meestal niet over de betekenis van de inhoud geïnformeerd.

De resultaten van de uitleg bij de keuze voor de sanctie en de uitleg omtrent de inhoud van de sanctie zijn te vinden in tabel 3. De missende waarde behoort bij een zitting die is aangehouden, waarbij er dus geen sprake is van een afdoeningsvoorstel.

Tabel 3. Uitleg omtrent keuze en inhoud van de sanctie

	Frequenties	
	Keuze sanctie	Inhoud sanctie
Ja	15	24
Nee	3	2
Deels	15	7
Mist	1	1
Totaal	34	34

Bij de 15 zittingen met een goede uitleg van de keuze voor de sanctie zijn de besproken persoonlijke omstandigheden en de juridische maatstaf meegenomen in de motivering van de sanctie (*"Normaal gesproken zou je voor dit delict een werkstraf krijgen van 20 uur, maar gezien je jonge leeftijd en je persoonlijke omstandigheden is werken nog een te grote belasting voor je."*). Bij 15 zittingen met een gedeeltelijke uitleg voor de keuze van de sanctie is alleen de juridische maatstaf gebruikt als motivering (*"Voor dit delict staat een werkstraf van 40 uur, en dat is ook wat ik jou wil voorstellen."*). Bij de overige 3 zittingen is alleen een voorstel voor de sanctie gegeven zonder verdere toelichting.

De uitleg omtrent de inhoud van de sanctie is bij 24 van de 33 zittingen goed gegeven, bij zeven zittingen gedeeltelijk en bij twee zittingen niet. Het feit dat er bij zeven zittingen slechts gedeeltelijk uitleg is gegeven komt doordat de gevolgen van de veroordeling lang niet altijd (duidelijk) zijn uitgelegd, zoals de registratie. Met gevolgen wordt hier een registratie van het misdrijf of de overtreding in het Justitieel Documentatie Systeem wat van invloed kan zijn op het verkrijgen van een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) bedoeld. Bij sommige zittingen heeft de jeugdige en/of de ouder(s) hier zelf nog enkele vragen over gesteld, maar wanneer dit niet het geval is geweest, is het bij sommige zittingen helemaal niet ter sprake gekomen. Bij de twee zittingen waar geen uitleg is gegeven is er een voorwaardelijk sepot opgelegd.

In de meeste gevallen is er een taakstraf opgelegd, waarbij de uitleg omtrent de inhoud van de sanctie in handen van de coördinator taakstraffen van de Raad ligt. In het kader van de 'warme overdracht' is de coördinator tijdens deze zittingen aanwezig, waardoor de jeugdige eventueel voordat hij het aanbod accepteert vragen kan stellen over de inhoud van de sanctie. Over het algemeen vertelt de taakstraf coördinator duidelijk over de inhoud van de taakstraf. Wanneer de jeugdige een aanbod heeft gekregen voor een Halt-afdoening, is door de parketsecretaris duidelijk uitgelegd wat dit precies inhoudt en wat de gevolgen zijn van de sanctie. Zo zijn voorbeelden genoemd van mogelijke afdoeningen en is gewezen op het feit dat Halt een alternatief is waarbij je geen documentatie krijgt. De uitleg over de inhoud en gevolgen van een voorwaardelijk sepot worden niet altijd duidelijk besproken. De jeugdige en of de ouder(s) komt meestal eerst met vragen, waarna de parketsecretaris pas meer uitleg geeft (*"Moeder: Zou je misschien precies kunnen uitleggen wat een voorwaardelijk sepot precies inhoudt? En wat de straf normaal gesproken is?"*).

Concluderend kan worden gesteld dat er over het algemeen adequaat uitleg wordt gegeven tijdens de zitting. Het is echter opvallend dat de uitleg over het verloop van de zitting slechts gedeeltelijk of in hoog tempo wordt gedaan. Daarnaast worden de gevolgen van de afdoening niet altijd helder even toegelicht.

Eigen inbreng van de jeugdige verdachten

Middels de observatielijst is gekeken naar de mate en inhoud van eigen inbreng, jargongebruik, de setting/sfeer en op welke manier de parketsecretaris heeft geprobeerd de eigen inbreng van de jeugdige te stimuleren.

De observaties die binnen het onderzoek zijn gedaan laten zien dat binnen de zitting vooral aandacht wordt besteed aan het bespreken van het delict en het bespreken van de opleiding/school. Opvallend is dat er binnen het bespreken van de persoonlijke omstandigheden relatief weinig tijd wordt besteed aan het onderwerp 'vrienden' ($M=1.94$). Een aantal jeugdigen heeft aangegeven dat ze het moeilijk hebben gevonden het delict opnieuw te omschrijven, vanwege de lange periode tussen het delict en de OM-zitting ("*Pff, even nadenken het is al zo lang geleden, ik weet niet of ik me alles nog wel kan herinneren.*"). De jeugdige verdachten zijn weinig tot redelijk spraakzaam gedurende de communicatie tijdens de zitting, met een score van gemiddeld 2.76 op de vijfpuntsschaal. De mate waarin het recht op eigen inbreng van de jeugdige verdachten wordt benut verschilt per zitting. In de ene zitting wordt er door de jeugdige verdachte uitgebreid verteld over de inhoud van het delict, wat er in de thuissituatie gaande is en hoe het op school gaat. In een andere zitting wordt hierover door de jeugdige verdachte weinig gezegd. Ook de houding van de jeugdigen die door het gesprek heen wordt aangenomen verschilt sterk per persoon. Een enkele jeugdige heeft tijdens de zitting aangegeven zenuwachtig te zijn ("*Ik was erg zenuwachtig en een beetje bang om hier naar toe te komen, maar nu valt het wel mee.*"). In tabel 4 is een overzicht te zien van de verschillende aspecten van de houding van de jeugdige verdachten tijdens de zitting. Dit is gemeten op een vijfpuntsschaal waarin een score van 1 'niet' en een score van 5 'heel erg' betekent.

Tabel 4. Communicatie met jeugdige verdachte

	Gemiddelde	Minimum	Maximum	N	
				Totaal	Missend
Houding					
Nerveus	2.47	1	4	34	0
Boos/frustratie	1.76	1	5	34	0
Laconiek/onverschillig	2.15	1	5	34	0
Verlegen	1.94	1	4	34	0
Spraakzaam	2.67	1	5	34	0

Om de jeugdige te stimuleren een grotere eigen inbreng te leveren aan de zitting, worden door de parketsecretaris verschillende gesprekstechnieken gebruikt. De parketsecretarissen tonen redelijk tot vaak interesse in het verhaal van de jeugdige verdachten, met een gemiddelde van $M=3.56$ op de vijfpuntsschaal. Ook op doorvragen

en het stellen van open vragen wordt gemiddeld redelijk tot vaak gescoord ($M=3.47$ en $M=3.03$). Daarnaast scoren de parketsecretarissen redelijk met een gemiddelde van 2.82 op begrip tonen, 2.47 op complimenteren en 2.47 op aanmoedigen. Dit is bijvoorbeeld gedaan door te zeggen "*volgens mij gaat het heel goed met jou*" of "*volgens mij hoef ik me geen zorgen over jou te maken*", waarna hierover ook de mening van de jeugdige is gevraagd.

Uit de observaties en zoals hiervoor ook is genoemd, blijkt dat vakjargon tijdens de zitting weinig wordt gebruikt ($M=1.97$). Ook afkortingen worden nauwelijks gebruikt tijdens de zitting ($M=1.65$). De moeilijkheidsgraad wordt gemiddeld beoordeeld met 2.85 op een vijfpuntsschaal waarin een beoordeling van 1 'te makkelijk' is naar een beoordeling van 5 'te moeilijk'. De parketsecretarissen scoren gemiddeld 2.91 op het gebruik van verduidelijkingen en 3.09 op het toetsen van het begrip van de verdachte. Dit houdt in dat het niet vaak wordt gedaan, maar ook dat het gebruik hiervan niet helemaal afwezig is. De parketsecretarissen articuleren duidelijk ($M=3.18$) en intoneren redelijk vriendelijk ($M=2.47$). Daarnaast ligt het tempo tussen laag en hoog in ($M=3.38$) en ligt het volume ook gemiddeld tussen zacht en hard ($M=3.50$).

De setting en sfeer van de zitting is vrij informeel. Op afbeelding 1 en 2 zijn de kamers te zien waarin de zittingen plaatsvinden. Bijdragend aan de informaliteit is het feit dat de jeugdige verdachten voorafgaand aan de zitting niet worden gefouilleerd of gecontroleerd. Vaak wordt pas gedurende het tekenen van het afdoeningsvoorstel om een identiteitskaart gevraagd. Ook draagt de parketsecretaris geen toga tijdens de zitting.

Concluderend kan worden gesteld dat de mate van eigen inbreng van de jeugdige verdachten verschilt per zitting. Dit heeft te maken met de mate waarin de jeugdige het recht op eigen inbreng zelf benut. Daarnaast verschilt het per zitting in hoeverre de parketsecretaris de jeugdige stimuleert door het gebruik van gesprekstechnieken en hoe er wordt ingegaan op de verschillende aspecten tijdens de communicatie met de jeugdige.

Bespreking van persoonlijke omstandigheden

Tijdens de observaties is gekeken naar verschillende factoren van de persoonlijke omstandigheden die worden besproken tijdens de zitting. Het gaat hierbij om de bespreking van de thuissituatie, school/opleiding, vrijetijdsbesteding, vrienden en toekomstplannen. Door middel van een vijfpuntsschaal is beoordeeld in hoeverre de parketsecretaris tijdens de OM-zitting aandacht besteedt aan de verschillende factoren.

In tabel 5 is een overzicht te zien van de verschillende aspecten die met de jeugdige verdachten besproken zijn. Dit is gemeten op een vijfpuntsschaal waarin een score van 1 'niet' en een score van 5 'erg veel' betekent.

Tabel 5. Communicatie met jeugdige verdachte

	Gemiddelde	Minimum	Maximum	N	
				Totaal	Missend
Persoonlijke omstandigheden					
Thuisituatie	2.44	1	5	34	0
School/opleiding	3.38	1	5	34	0
Vrijtijdsbesteding	2.56	1	5	34	0
Vrienden	1.94	1	5	34	0
Toekomstplannen verdachte	2.35	1	5	34	0

De mate waarin aandacht is besteed aan de thuissituatie van de jeugdige verdachten is vrij laag. In 11 van de 34 observaties is een score van 1 gegeven op een schaal van 1 tot 5. In slechts 2 zittingen is een 5 gescoord, wat betekent dat in 6% van de zittingen de thuissituatie uitgebreid is besproken. Aan de thuissituatie is meer aandacht besteed als het rapport van de Raad hier aanleiding toe geeft (*"Ik lees hier dat jullie met veel personen in een klein huis wonen?"*). Dit rapport wordt gelezen door de parketsecretaris voorafgaand aan de zitting, hierdoor is deze op de hoogte van de thuissituatie van de jeugdige verdachte en kan het mogelijk zijn dat zij het overbodig vinden om dit opnieuw uitgebreid te bespreken. Een verklaring hiervoor kan echter liggen bij het feit dat voor bijna alle jeugdigen een rapport van de Raad is opgesteld waarin de thuissituatie wordt beschreven. Dit rapport wordt voorafgaand aan de zitting door de parketsecretaris doorgenomen, waardoor deze tijdens de zitting al op de hoogte is van de thuissituatie. Dit zou kunnen verklaren waarom er over het algemeen weinig aandacht aan de thuissituatie wordt gegeven.

Aan de factor school/opleiding is meer aandacht besteed ($M=3.38$). Voor 56% van de zittingen geldt dat school/opleiding uitgebreid besproken is. Hierbij zijn vragen gesteld als *"Gaat het goed op school?"* en *"Ga je slagen, denk je?"*. Wanneer de ouder(s) aanwezig is wordt er vaak naar bevestiging van de gegeven antwoorden gevraagd (*"En vindt u dat ook?"*). Wanneer de jeugdigen zich in het examenjaar bevinden wordt er vaak gevraagd naar mogelijke vervolgoopleidingen.

De bespreking van vrijetijdsbesteding wordt gemiddeld gescoord op 2.56. In 15 van de 34 geobserveerde zittingen komt een score van 1 naar voren wat betreft de bespreking van vrijetijdsbesteding, in 10 zittingen is een 4 of 5 gescoord. Dit kan betekenen dat er veel variatie is in de mate waarin parketsecretarissen dit bespreken.

De factor vrienden is het minst besproken ($M=1.94$) met betrekking tot de persoonlijke omstandigheden. In de zittingen waarbij in grotere mate aandacht is besteed aan vrienden, staat het delict vaak in verband met vrienden. Bijvoorbeeld omdat vrienden betrokken zijn geweest bij het plegen van het delict of omdat er een geweldsdelict is gepleegd om een vriend te helpen. Hierbij zijn vragen gesteld als *"Was het een goede vriend?"* en *"Zijn dat allemaal je vrienden?"*.

De mate van bespreking van toekomstplannen van de jeugdige verdachten scoort gemiddeld een 2.6. Deze factor is wel uitgebreid besproken, wanneer er werd ingegaan

op de invloed die de afdoening kan hebben op de toekomst van de jeugdige. Een voorbeeld hiervan is een 13-jarige jongen die graag bij de Koninklijke Marechaussee wil. Wanneer hij een aantekening op zijn strafblad krijgt door een OM-zitting, valt deze mogelijkheid weg. Hierbij zijn de toekomstplannen van de jeugdige uitgebreid besproken en is gewaarschuwd voor herhaald contact met politie en justitie.

Concluderend kan worden gesteld dat er tijdens de OM-zitting redelijk weinig aandacht wordt besteedt aan de persoonlijke omstandigheden van de jeugdige. Een uitgebreide bespreking vindt alleen plaats wanneer er sprake is van opvallende omstandigheden, bijvoorbeeld wanneer het rapport van de Raad hiertoe aanleiding geeft.

Rol van de ouders

Door middel van de gebruikte observatielijst wordt er gekeken naar de verschillende aspecten van de communicatie met de ouder(s) om een beeld te kunnen vormen van de rol die de ouder speelt bij de zittingen. Deze aspecten hebben betrekking op de delictbespreking, het bespreken van persoonlijke omstandigheden en de gesprekstechnieken van de parketsecretaris.

Uit tabel 1 blijkt dat tijdens negen zittingen vader aanwezig is geweest en tijdens 27 zitting moeder aanwezig is geweest. Bij vijf zittingen zijn zowel vader als moeder aanwezig geweest tijdens de zitting. Tijdens drie zittingen zijn beide ouders echter afwezig geweest. In één van deze gevallen is de zus van de jeugdige verdachte mee geweest in plaats van de moeder, deze jeugdige verdachte was 15 jaar. Bij een andere jeugdige verdachte van 18 jaar is de vader uiteindelijk niet mee kunnen komen, vanwege lichamelijke omstandigheden. Er is wel een raadsman aanwezig geweest. Bij de derde verdachte zijn beide ouders afwezig geweest, omdat zij verhinderd zijn geweest vanwege andere bezigheden. Deze jeugdige is ook 18 jaar en hierbij is de raadsman wel aanwezig geweest.

De communicatie met de ouder(s) tijdens de zittingen kan betrekking hebben op verschillende aspecten en tabel 6 geeft een overzicht van deze verschillende aspecten die zijn gescoord op een vijfpuntsschaal waarin een score van 1 'niet' en een score van 5 'erg veel' betekent. Het blijkt uit tabel 6 dat de aspecten met betrekking tot de communicatie met de ouder(s) niet tot nauwelijks worden besproken. Met name de aspecten vrijetijdsbesteding ($M=1.45$), vrienden ($M=1.06$) en toekomstplannen verdachte ($M=1.42$) worden vrijwel niet besproken. Er wordt wel redelijke aandacht besteed aan de bespreking van het delict ($M=2.71$) en er wordt redelijk interesse getoond in het verhaal van de ouder(s) ($M=3.32$).

Tabel 6. Communicatie met ouder(s)

	Gemiddelde	Minimum	Maximum	N	
				Totaal	Missend
Bespreking delict	2.71	1	5	31	3
Persoonlijke omstandigheden				31	3
Thuisituatie	2.23	1	5	31	3
School/opleiding	2.48	1	5	31	3
Vrijtijdsbesteding	1.45	1	3	31	3
Vrienden	1.06	1	3	31	3
Toekomstplannen verdachte	1.42	1	5	31	3
Gesprekstechnieken				31	3
Interesse tonen in verhaal	3.32	1	5	31	3
Doorvragen	2.23	1	5	31	3
Open vragen stellen	2.52	1	5	31	3
Begrip tonen	2.81	1	5	31	3
Complimenteren	1.61	1	5	31	3
Aanmoedigen	1.42	1	4	31	3

Ouders verschillen in de hoeveelheid informatie die zij inbrengen tijdens de zitting. Een deel van de ouders heeft weinig in te brengen en is niet meer dan 2 à 3 minuten aan het woord. Andere ouders zijn echter veel langer aan het woord, zo ongeveer tussen de 5 à 10 minuten. Over het algemeen is er voor de ouders ruimte om naast de gestelde vragen hun inbreng te geven. Sommige ouders maken hier gebruik van, maar andere geven alleen informatie wanneer hierom wordt gevraagd door de parketsecretaris. Ouders vertellen over het ouderschap (*"Ik doe mijn best, ik weet niet waarom ze dit heeft gedaan."*), de eigen maatregelen die ze hebben getroffen (*"Ik heb zijn telefoon twee weken afgepakt en mocht 's avonds niet van huis weg."*) en ze vinden het goed dat hun zoon of dochter moet voorkomen (*"Hij is schuldig en moet daarvoor boeten."*). Door de parketsecretaris wordt met name na de delictbespreking met de jeugdige verdachte aan de ouder(s) gevraagd hier ook een reactie op te geven. Ook na de oplegging van de sanctie wordt er door de parketsecretaris vaak een reactie van de ouder(s) gevraagd. Wat betreft de persoonlijke omstandigheden wordt er door zowel de parketsecretaris als de ouder(s) zelf de meeste aandacht besteed aan de thuisituatie ($M=2.23$) en school/opleiding ($M=2.48$) van de jeugdige verdachte. Aan deze aspecten wordt weinig tot gemiddeld aandacht besteed.

Concluderend kan worden gesteld dat bij het grootste deel van de zittingen één of beide ouders aanwezig zijn geweest. Hierbij verschilt het per ouder hoeveel zij inbrengen tijdens de zitting en in hoeverre zij de mogelijkheden aangrijpen om meer informatie te geven en om hun eigen mening in te brengen.

Conclusie en Discussie

In dit onderzoek is een antwoord gezocht op de vraag in hoeverre er tijdens de OM-zitting rekening wordt gehouden met de pedagogische opgaven ten behoeve van de participatie van jeugdige verdachten. Deze onderzoeksvraag is opgedeeld in vier deelvragen, waarvan hieronder per deelvraag een korte conclusie zal worden gegeven.

De eerste deelvraag heeft betrekking op de mate waarin er tijdens de zitting uitleg en motivatie wordt gegeven aan de jeugdige verdachten. Begrip bij de jeugdigen zorgt voor het doen ervaren van rechtvaardigheid van juridische procedures en dit verhoogt de mate van acceptatie van de legitimiteit van autoriteiten en de uiteindelijke beslissing die deze instanties maken (Fagan & Tyler, 2005). Om het begrip van de jeugdige verdachten te optimaliseren is het van belang dat ervoor wordt gezorgd dat zij begrijpen wat er tijdens de zitting wordt besproken. Op basis van dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat de uitleg gegeven door de parketsecretaris in het algemeen matig is, waarbij de uitleg soms ontbreekt of het tempo te hoog ligt. Daarnaast wordt het doel van het bespreken van de persoonlijke omstandigheden tijdens de zitting niet altijd uitgelegd en wordt de cautieplicht niet altijd vermeld. De tijdens de zitting aanwezige personen worden wel voorgesteld en in de meeste gevallen is voor de jeugdigen bekend wat hun rol is. Tijdens de zitting wordt er weinig gebruik gemaakt van vakjargon ($M = 1.97$) en moeilijke begrippen, waarbij er rekening wordt gehouden met de uit de literatuur naar voren komende bevindingen over de lagere mate van kennis en begrip die jeugdigen hebben over juridische procedures (Crawford & Bull, 2006). Ten slotte kan met betrekking tot het bespreken van het voorstel voor de afdoening geconcludeerd worden dat de uitleg over de inhoud van de sanctie over het algemeen goed wordt gegeven, mede door de aanwezigheid van de coördinator taakstraffen van de Raad. Deze uitleg is van belang, omdat dit bijdraagt aan het begrip van de jeugdige met betrekking tot het proces en de uitkomst, wat op zijn beurt bijdraagt aan de ervaring over de eerlijkheid van het rechtssysteem (Fagan & Tyler, 2005). Daarnaast hebben jeugdigen meer moeite met het begrijpen van de aanklacht tegen hen (McKee, 1998) en de mogelijke sanctie die hen te wachten staat (Grisso et al., 2003). Het is daarom ook van belang dat de gevolgen van een afdoening bij het OM goed worden toegelicht. Op basis van dit onderzoek kan echter geconcludeerd worden dat de gevolgen met betrekking tot de juridische documentatie en de gevolgen als de jeugdige binnen een jaar in aanraking komt met politie en/of justitie niet tot nauwelijks op initiatief van de parketsecretaris worden besproken. Ook kan worden geconcludeerd dat de motivering met betrekking tot het aanbod voor de afdoening niet altijd adequaat wordt besproken, terwijl voor een betekenisvolle straf werkelijke strafaanvaarding nodig is en het hiervoor noodzakelijk is dat de straf begrijpelijk is voor de jeugdigen en voldoende wordt gemotiveerd (Imkamp, 2007).

De tweede deelvraag heeft betrekking op de eigen inbreng van de jeugdige verdachten tijdens de zitting. Doordat de jeugdigen het recht hebben om gehoord te worden, speelt de interactie tussen de parketsecretaris en jeugdige verdachten een grote rol (Rap & Weijers, 2011a; Rap & Weijers, 2011b). Er bestaat onduidelijkheid over de mate waarin jeugdigen beschikken over de kennis en vaardigheden om actief aan de

zitting deel te nemen (Grisso, 1997; Weijers, 2011; Rap & Weijers 2011a). Er kan echter worden geconcludeerd dat de parketsecretarissen de jeugdigen stimuleren om actief deel te nemen, door gebruik te maken van gesprekstechnieken. Dit wordt vooral gedaan door het tonen van interesse ($M=3.56$), doorvragen ($M=3.47$) en het stellen van open vragen ($M=3.03$). Jeugdige verdachten beheersen vaak geen vakjargon, waardoor het gebruik hiervan de communicatie tijdens de zitting kan bemoeilijken (Schuytplot, 1999). Uit de observaties blijkt dat vakjargon ($M=1.97$) en afkortingen ($M=1.65$) weinig worden gebruikt. Dit kan bijdragen aan een gemakkelijker communicatie met de jeugdigen. De kamers waarin de zittingen plaatsvinden zijn klein. Hierdoor kan er een meer toegankelijke en informele sfeer ontstaan, waarin meer ruimte is voor participatie van de jeugdigen (Rap & Weijers, 2011a). Bijdragend aan de informaliteit is het feit dat de jeugdige verdachten voorafgaand aan de zitting niet gefouilleerd of gecontroleerd worden. Al deze factoren zijn van belang om de jeugdige verdachten uit te nodigen tot communiceren tijdens de zitting. De mate waarin de jeugdige verdachten eigen inbreng leveren verschilt echter per zitting. De houding die wordt aangenomen verschilt sterk per jeugdige. Spraakzaamheid is bijvoorbeeld gescoord op 1 ('niet'), maar ook op 5 ('heel erg'). Over het algemeen kan worden gesteld dat de verschillende aspecten tijdens de zitting optimaal bijdragen aan participatie van de jeugdigen, maar dat de mate waarin dit benut wordt door de jeugdigen per individu verschilt.

De derde deelvraag heeft betrekking op de bespreking van de persoonlijke omstandigheden van de jeugdige verdachten tijdens de OM-zitting. Aandacht besteden aan het eigen verhaal van de jeugdige verdachten behoort tot de pedagogische opgaven van de jeugdstrafzitting (Wijers & Rap, 2011). Om de aandacht voor het eigen verhaal te bevorderen kan aandacht worden besteed aan de volgende factoren: thuissituatie, school/opleiding, vrijetijdsbesteding, vrienden en toekomstplannen. Concluderend kan worden gesteld dat er over het algemeen niet aan elk van de genoemde factoren (in dezelfde mate) aandacht wordt besteed. School/opleiding ($M=3.38$) wordt het meest besproken door de parketsecretarissen. Over het algemeen stelt de parketsecretaris enkele vragen die betrekking hebben op de overgang naar het volgende schooljaar, slagen voor examens, vervolgoopleidingen en stages. De thuissituatie ($M=2.44$) wordt in enkele gevallen uitgebreid besproken, maar bij een groot deel van de zittingen wordt de thuissituatie niet tot nauwelijks besproken. Een verklaring hiervoor kan echter liggen bij het feit dat voor bijna alle jeugdigen een rapport van de Raad is opgesteld waarin de thuissituatie wordt beschreven. Wat betreft het bespreken van vrijetijdsbesteding ($M=2.56$) is er veel variatie binnen de geobserveerde OM-zittingen. In enkele zittingen wordt aan deze factor geen of weinig aandacht besteedt, terwijl er ook zittingen geobserveerd zijn waarin vrijetijdsbesteding uitgebreid is besproken. Het aspect vrienden ($M=1.94$) wordt tijdens de geobserveerde zittingen het minste besproken.

Slechts wanneer het gepleegde delict in verband kan worden gebracht met de vrienden wordt hier meer aandacht aan besteed. Het is echter van belang dat de vrienden besproken worden, met name over deviante vrienden, omdat deze van invloed kunnen zijn op het ontwikkelen van delinquent gedrag bij jeugdigen (Chung & Steinberg, 2006). Tot slot worden de toekomstplannen van de verdachten ($M=2.35$) redelijk besproken. Met name wanneer de sanctie gevolgen kan hebben voor de toekomstige carrière van de jeugdige verdachten wordt dit in grotere mate besproken.

De laatste deelvraag heeft betrekking op de rol van de ouders tijdens de OM-zitting. Ouders van de jeugdige verdachte moeten altijd in de gelegenheid worden gesteld en indien mogelijk worden geholpen hun als opvoeder op zich te nemen, omdat zij worden gezien als de aangewezen personen om te helpen bij de volwaardige participatie van de jeugdige verdachte tijdens de zitting (Weijers & Rap, 2011). Concluderend kan worden gesteld dat bij het grootste deel van de OM-zittingen één of beide ouders aanwezig zijn geweest. De communicatie met de ouder(s) is gericht op het bespreken van het delict, de persoonlijke omstandigheden en het gebruik van de gesprekstechnieken van de parketsecretaris. Hierbij is er met name aandacht besteed aan de delictbespreking ($M=2.71$), thuissituatie ($M=2.23$) en school/opleiding ($M=2.48$) door zowel de parketsecretaris als de ouder(s) zelf. De gesprekstechnieken van de parketsecretaris hebben met name betrekking op begrip tonen ($M=2.81$), het stellen van open vragen ($M=2.52$), doorvragen op wat er wordt verteld ($M=2.23$) en het tonen van interesse in het verhaal van de ouder(s) ($M=3.32$). Ouders die aanwezig zijn tijdens een zitting kunnen steun, begeleiding en betrokkenheid bieden aan de jeugdige verdachte, en daarnaast kunnen de ouders aanvullende informatie verstrekken (Peterson-Badali & Broeking, 2009; Peterson-Badali & Broeking, 2010; Schreijenberg & Timmermans, 2011; Varma, 2007). Uit de observaties is gebleken dat gedurende de gehele zitting er over het algemeen ruimte is voor de ouder(s) om naast de gestelde vragen een inbreng te geven. Hierbij verschilt het per ouder hoeveel zij inbrengen tijdens de zitting en in hoeverre zij de mogelijkheden hiertoe aangrijpen om meer informatie te geven en hun eigen mening in te brengen.

Uit het onderzoek en naar aanleiding van de beantwoording van de deelvragen kan worden gesteld dat er matig tot redelijk aandacht wordt besteed aan de pedagogische opgaven ten behoeve van de participatie van de jeugdige verdachten tijdens de OM-zitting. Over het algemeen kan worden gesteld dat de bespreking van het afdoeningsvoorstel, de verschillende aspecten die betrekking hebben op de eigen inbreng van de jeugdige verdachten en de ruimte die er bestaat voor de inbreng van de ouder(s) bevorderlijk zijn voor de bijdrage aan de participatie van de jeugdigen tijdens de zitting. Echter is de uitleg over de zitting en motivering van het afdoeningsvoorstel niet altijd volledig en wordt er niet aan alle aspecten die betrekking hebben op de persoonlijke

omstandigheden van de jeugdige verdachten voldoende aandacht besteed.

Kanttekeningen bij het onderzoek

Binnen het onderzoek is de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid laag, omdat de meeste zittingen individueel zijn geobserveerd. Hierdoor zijn observaties van een zitting niet vergeleken met de observaties van een andere observant. Ook is er van tevoren niet goed vastgesteld wat de toetsingscriteria zijn. De scores zijn betrouwbaarder als van tevoren duidelijk wordt vastgesteld wat de punten op de vijfpuntsschaal inhouden bij verschillende items. Nu heeft iedere observant dit op zijn eigen manier kunnen invullen. Daarnaast gaat het om een kwalitatief onderzoek, waarbij de inbreng van de onderzoekers in zowel de dataverzameling als de data-analyse aanzienlijk is. De resultaten zijn dus in grote mate afhankelijk van de kundigheid van de onderzoekers (Tijmstra & Boeijs, 2011). Ten slotte is het mogelijk dat de resultaten beïnvloed zijn door de aanwezigheid van observatoren tijdens de zittingen. Dit is een onnatuurlijke setting, en het is mogelijk dat de parketsecretarissen hierdoor sociaal wenselijk hebben opgetreden tijdens de zittingen. Hier zijn echter geen concrete aanwijzingen voor.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek en het OM

Met betrekking tot vervolgonderzoek is het van groot belang om de toetsingscriteria beter vast te stellen. Verder is het met betrekking tot de externe validiteit van belang dat er onderzoek wordt gedaan bij meerdere parketten en de zittingen aselekt worden bijgewoond. Daarnaast zijn enkele onderwerpen binnen dit onderzoek interessant om verder uit te lichten. De eigen inbreng van de jeugdige verdachten blijkt per individu erg te verschillen, terwijl de factoren die verband houden met een hoge mate van eigen inbreng tijdens de zitting grotendeels aanwezig lijken te zijn. Middels de gebruikte observatielijst is het niet mogelijk geweest om dit te meten, maar de invloed van intrapersonlijke factoren op de inbreng van de jeugdigen kan een interessante factor zijn binnen het onderzoek naar de pedagogische opgaven ten behoeve van de participatie van de jeugdige verdachten.

Voor het OM kan het van belang zijn om te kijken naar de hoge mate van uitval van de zittingen. Van de 66 geplande zittingen gingen er 29 zittingen niet door. Daarnaast hebben een aantal jeugdigen aangegeven dat er een lange tijd is verstreken tussen het plegen van het delict en de datum van de zitting, waardoor ze aangaven soms moeite te hebben om details van het delict te herinneren. Wellicht zou het verminderen van uitval ervoor kunnen zorgen dat zaken eerder afgehandeld kunnen worden bij het OM en er zo sprake kan zijn van een effectievere participatie van de jeugdige verdachten

Met betrekking tot de uitleg die wordt gegeven aan de jeugdige verdachte is het van belang dat hij wordt ingelicht over zijn recht om te zwijgen. Er kan namelijk niet van jeugdigen verondersteld worden dat zij deze kennis zelf bezitten. Ook is het belangrijk

dat iedere jeugdige wordt gewezen op de gevolgen van de sanctie opgelegd tijdens de OM-zitting, namelijk dat er documentatie ontstaat over de jeugdige en dat dit gevolgen kan hebben voor zijn toekomst, bijvoorbeeld bij het zoeken van een baan.

In enkele gevallen is gebleken dat er geen rapport van de Raad is opgesteld of dat de jeugdige/ouder(s) dit niet hadden ontvangen. Om te kunnen voldoen aan de pedagogische opgaven ten behoeve van de participatie van de jeugdige verdachten is het van belang dat parketsecretarissen op de hoogte zijn van de thuissituatie van de jeugdigen. Door voor iedere jeugdige verdachten een rapport op te stellen kan hieraan worden voldaan.

Ten slotte hebben de observatoren het als prettig ervaren dat er binnen het Veiligheidshuis Amsterdam-Amstelland gewerkt werd met de 'warme overdracht'. Op deze manier kunnen de parketsecretaris en de taakstrafcoördinator elkaar aanvullen en weet de taakstrafcoördinator al precies wat er besproken is tijdens de zitting. Hierbij is het handig dat de zitting in één keer plaatsvindt en de jeugdige zich niet hoeft te verplaatsen naar een andere kamer voor een volgend gesprek.

Literatuur

- Aslund, C., Comasco, E., Nordquist, N., Leppert, J., Orelund, L., & Nilsson, K. W. (2013). Self-reported family socioeconomic status, the 5-HTTLPR genotype, and delinquent behavior in a community-based adolescent population. *Aggressive Behavior, 39*, 52-63. doi:10.1002/ab.21451
- Bonnie, R. (1992). The competence of criminal defendants: A theoretical reformulation. *Behavioral Sciences and the Law, 10*, 291-316. doi:10.1002/bsl.2370100303
- Broeking, J., & Peterson-Badali, M. (2010). The extent and nature of parent's involvement in Canadian youth justice proceedings. *Youth Justice, 10*, 40-55. doi:10.1177/1473225409356759
- Cauffman, E., & Steinberg, L. (2000). (Im)maturity of judgment in adolescence: Why adolescents may be less culpable than adults. *Behavioral Sciences and the Law, 18*, 741-760. doi:10.1002/bsl.416
- Chung, H. L., & Steinberg, L. (2006). Relations between neighborhood factors, parenting behaviors, peer deviance, and delinquency among serious juvenile offenders. *Developmental Psychology, 42*, 319-331. doi:10.1037/0012-1649.42.2319
- Cooper, D. K. (1997). Juveniles' understanding of trial-related information: Are they competent defendants? *Behavioral Sciences and the Law, 15*, 167-180. doi:10.1002/(SICI)1099-0798(199721)15:2<167::AID-BSL266>3.0.CO;2-E
- Crawford, E., & Bull, R. (2006). Teenagers' difficulties with key words regarding the criminal court process. *Psychology, Crime & Law, 12*, 653-667. doi:10.1080/10236190500489970
- De Jonge, G. (2011). De verdediging van jongeren. In I. Weijers, & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief* (pp. 249-263). Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- De Jonge, G., Hepping, K., & Weijers, I. (2011). De rol van de ouders in de jeugdstrafrechtspleging. In I. Weijers, & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief* (pp. 233-247). Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Donnellan, M. B., Xiaojia, G., & Wenk, E. (2000). Cognitive abilities in adolescent-limited and life-course-persistent criminal offenders. *Journal of Abnormal Psychology, 109*, 396-402. doi:10.1037//0021-843X.109.3.396
- Fagan, J & Tyler, T. R. (2005). Legal socialization of children and adolescents. *Social Justice Research, 18*, 217-241. doi:10.1007/s11211-005-6823-3
- Grisso, T. (1997). The competence of adolescents as trial defendants. *Psychology, Public Policy, and Law, 3*, 3-32. doi:10.1037//1076-8971.3.1.3
- Grisso, T. (1999). Dealing with juveniles' competence to stand trial: What we need to know. *Quinnipiac Law Review, 18*, 371-383. Retrieved from

1999).pdf

- Grisso, T., Steinberg, L., Woolard, J., Cauffman, E., Scott, E., Graham, S., ... Schwartz, R. (2003). Juveniles' competence to stand trial: A comparison of adolescents' and adults' capacities as trial defendants. *Law and Human Behavior, 27*, 333-363. doi:10.1023/A:1024065015717
- Hirschi, T. (1969). Attachment to parents. In T. Hirschi (Eds.), *Causes of delinquency* (pp. 83-109). Berkeley: University of California Press.
- Hoge, S., Poythress, N., Bonnie, R., Eisenberg, M., Monahan, J., Feucht-Haviar, T., & Oberlander, L. (1996). Mentally ill and non-mentally ill defendants' abilities to understand information relevant to adjudication: A preliminary study. *Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law, 24*, 187-197.
- Imkamp, F. M. J. A. (2007). Vijfentwintig jaren taakstraffen in het jeugdstrafrecht: Overdaad schaaft. *Delikt en Delinkwent, 10*, 971-1000.
- Janssen, L. (2011). *Jeugdrecht begrepen*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Juby, H., & Farrington, D. P. (2001). Disentangling the link between disrupted families and delinquency. *British Journal of Criminology, 41*, 22-40. doi:10.1093/bjc/41.1.22
- Keating, D. (2004). Cognitive and brain development. In R. Lerner & L. Steinberg (Eds.), *Handbook of adolescent psychology* (pp. 45-84). New York: Wiley.
- Lerner, R. M., & Steinberg, L. (2009). *Handbook of adolescent psychology*. New York: Wiley.
- Mack, K. Y., Leiber, M. J., Featherstone, R. A., & Monserud, M. A. (2007). Reassessing the family-delinquency association: Do family type, family processes, and economic factors make a difference? *Journal of Criminal Justice, 35*, 51-67. doi:10.1016/j.jcrimjus.2006.11.015
- Mahoney, J. L., & Stattin, H. (2000). Leisure activities and adolescent antisocial behavior: The role of structure and social context. *Journal of Adolescence, 23*, 113-127. doi:10.1006/jado.2000.0302
- McKee, G. R. (1998). Competency to stand trial in preadjudicatory juveniles and adults. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law, 26*, 89-99.
- Modecki, K. L. (2008). Addressing gaps in the maturity of judgment literature: Age differences and delinquency. *Law and Human Behavior, 32*, 78-91. doi:10.1007/s10979-007-9087-7
- Nathanson, R., & Saywitz, K. J. (2003). The effects of the courtroom context on children's memory and anxiety. *The Journal of Psychiatry & Law, 31*, 67-98. Retrieved from <http://scholars.law.unlv.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1842&context=facpub>
- Patterson, G. R., DeBaryshe, B., & Ramsey, E. (1989). A developmental perspective on

- antisocial behavior. *American Psychologist*, 44, 329-335.
- Perry, N. W., McAuliff, B. D., Tam, P., Claycomb, L., Dostal, C., & Flanagan, C. (1995). When lawyers question children: Is justice served? *Law and Human Behavior*, 19, 609-629. doi:10.1007/BF01499377
- Peterson-Badali, M., & Abramovitch, R. (1992). Children's knowledge of the legal system: Are they competent to instruct legal counsel? *Canadian Journal of Criminology*, 34, 139-160. Retrieved from <http://web.b.ebscohost.com.proxy.library.uu.nl/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=55e90d1d-fbb1-4760-ad10-422edeb9399a%40sessionmgr113&hid=121>
- Peterson-Badali, M., & Broeking, J. (2009). Parent's involvement in youth justice system: A view from the trenches. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 51, 255-270. doi:10.3138/cjccj.51.2.255
- Peterson-Badali, M., & Broeking, J. (2010). Parent's involvement in youth justice system: Rhetoric and reality. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 52, 1-28. doi:10.3138/cjccj.52..11
- Rap, S., & Weijers, I. (2011a). *De jeugdstrafzitting: Een pedagogisch perspectief. De communicatie tussen jeugdrechter en jeugdige verdachte*. Den Haag: Raad voor de rechtspraak.
- Rap, S., & Weijers, I. (2011b). Nederland in Europa. In I. Weijers, & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief* (pp. 221-232). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Schreijenberg, A., & Timmermans, M. (2011). Betrokkenheid van ouders: Afdwingen of overtuigen? *Tijdschrift voor Familie en Jeugdrecht*, 5, 118-122.
- Schreijenberg, A., Timmermans M., & Homburg, G. H. J. (2011). Aanwezigheid verplicht. Een inventarisatie van de gevolgen van de aanwezigheidsplicht voor ouders bij de kinderrechter. *Regioplan Beleidsonderzoek*, 1-80. Retrieved from <http://wodc.nl>
- Schuytplot, A. (1999). Ouders en kinderen in de rechtszaal: Begrip en onbegrip van juridische procedures. *Nederlands Tijdschrift voor Opvoeding, Vorming en Onderwijs*, 15, 225-238.
- Scott, E., & Grisso, T. (1997). The evolution of adolescence: A developmental perspective on juvenile justice reform. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 88, 137-189. doi:10.2307/1144076
- Scott, E., Reppucci, N., & Woolard, J. (1995). Evaluating adolescent decision making in legal contexts. *Law and Human Behavior*, 19, 221-224. doi:10.1007/BF01501658
- Spear, L. P. (2000). The adolescent brain and age-related behavioral manifestations. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 24, 417-463. doi:10.1016/S0149-7634(00)00014-2

- Steinberg, L., & Cauffman, E. (1996). Maturity of judgment in adolescence: Psychosocial factors in adolescent decision-making. *Law and Human Behavior, 20*, 249-272. doi:10.1007/BF01499023
- Steinberg, L., Cauffman, E., Woolard, J., Graham, S., Banich, M. (2009). Are adolescents less mature than adults?: Minors' access to abortion, the juvenile death penalty, and the alleged APA 'flip-flop'. *American psychologist, 64*, 583-594. doi:10.1037/a0014763
- Tijmstra, J. & Boeije, H. (2011). *Wetenschapsfilosofie in de context van de sociale wetenschappen*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Turner, M. G., Hartman, J. L., & Bishop, J. M. (2007). The effects of prenatal problems, family functioning, and neighborhood disadvantage in predicting life-course-persistent offending. *Criminal Justice and Behavior, 34*, 1241-1261. doi:10.1177/0093854807304829
- United Nations Convention on the Rights of the Child (1989). Retrieved from <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>
- United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice ("The Beijing Rules") (1985). Retrieved from <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r033.htm>
- Varma, K. N. (2007). Parental involvement in youth court. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice, 49*, 231-260. doi:10.1353/ccj.2007.0014
- Vazsonyi, A. T., Pickering, L. E., Belliston, L., Hessing, D., & Junger, M. (2002). Routine activities and deviant behaviors: American, Dutch, Hungarian, and Swiss Youth. *Journal of Quantitative Criminology, 18*, 397-422. doi:0748-4518/02/1200-0397/0
- Vlaardingerbroek, P. (2011). De samenhang tussen het jeugdstrafrecht en het civiele jeugdrecht. In I. Weijers & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief* (pp. 53-71). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Weijers, I. (2004). Requirements for communication in the courtroom: A comparative perspective on the youth court in England/Wales and the Netherlands. *Youth Justice, 4*, 22-31. doi:10.1177/147322540400400103
- Weijers, I. (2011a). De geschiedenis van het jeugdstrafrecht. In I. Weijers & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief* (pp. 13-30). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Weijers, I. (2011b). De leeftijdsgrenzen. In I. Weijers & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief* (pp. 153-168). Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
- Weijers, I., Bruning, M., & De Jonge, G. (2008). Ouders dwingen tot bijwonen jeugdstrafzitting is slecht idee. *Tijdschrift voor Familie en Jeugdrecht, 6*, 132-134.

- Weijers, I., & Rap, S. (2011). De pedagogische opgaven van de jeugdstrafzitting. In I. Weijers, & F. Imkamp (Eds.), *Jeugdstrafrecht. In internationaal perspectief* (pp. 221-232). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Weijters, G., Scheepers, P., & Gerris, J. (2009). City and/or neighbourhood determinants?: Studying contextual effects on youth delinquency. *European Journal of Criminology*, 6, 439-455. doi:10.1177/1477370809337883
- Woolard, J. L., Reppucci, N. D., & Redding, R. E. (1996). Theoretical and methodological issues in studying children's capacities in legal contexts. *Law and Human Behavior*, 20, 219-228. doi:10.1007/BF01499021
- Yun, I., & Lee, J. (2013). IQ and delinquency: The differential detection hypothesis revisited. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 11, 196-211. doi:10.1177/1541204012463410

Bijlage 1

Observatielijst OM-afdoening		Nr.:
Algemeen		
Observator: Datum:		Arrondissement: Locatie:
Start:	Eind:	Parketsecretaris:
Bijzonderheden (ruis):		
Beschrijving setting: <ul style="list-style-type: none"> - Plaats jeugdige verdachte: - Plaats parketsecretaris: - Plaats ouders - Plaats overige aanwezige(n) 		
Gegevens – jeugdige verdachte		
Leeftijd:	Geslacht: M / V	Etniciteit:
Ontkennende verdachte: JA / NEE / DEEL		First Offender: JA / NEE / ONBEKEND
Delictsomschrijving:		
Aanwezigen		
	Aanwezig	Reden voor afwezigheid
Parketsecretaris		
Jeugdige verdachte		
Raadsman		
Ouders / verzorgers	Vader	
	Moeder	
	Anders:	
Overige familieleden	Broer / Zus	
	Opa / Oma	
	Oom / Tante	
	Anders:	
Overige aanwezigen		

Tolk		
Uitleg – door parketsecretaris		
Voorstellen van aanwezigen: JA / NEE / Gedeeltelijk		
Uitleg rol/functie aanwezigen: JA / NEE / Gedeeltelijk		
Uitleg verloop zitting: JA / NEE / Gedeeltelijk		
Begrip – jeugdige verdachte		
	Parketsecretaris	Raadsman
Tempo (laag – hoog)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Volume (zacht – hard)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Articulatie (onduidelijk – overdreven)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Intonatie (vriendelijk – streng)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Moeilijkheidsgraad (te makkelijk – te moeilijk)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Gebruik van jargon (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Gebruik van afkortingen (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Verduidelijking (niet – veel)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Begrip verdachte toetsen (niet – vaak)	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Inhoud – Communicatie met jeugdige verdachte		
- Maakt de jeugdige verdachte gebruik van zwijgrecht: JA / NEE / Gedeeltelijk		
	Parketsecretaris	Notities
Bespreking delict	1 2 3 4 5	
Bespreking persoonlijke omstandigheden:		
• Thuissituatie	1 2 3 4 5	
• School / opleiding	1 2 3 4 5	
• Vrijtijdsbesteding	1 2 3 4 5	
• Vrienden	1 2 3 4 5	
• Toekomstplannen verdachte	1 2 3 4 5	
Gesprekstechnieken:		
• Interesse tonen in verhaal	1 2 3 4 5	
• Doorvragen	1 2 3 4 5	
• Open vragen stellen	1 2 3 4 5	
• Begrip tonen	1 2 3 4 5	
• Complimenteren	1 2 3 4 5	

• Aanmoedigen	1 2 3 4 5	
Houding:	Verdachte	
• Nerveus	1 2 3 4 5	
• Boos / Frustratie	1 2 3 4 5	
• Laconiek / Onverschillig	1 2 3 4 5	
• Verlegen	1 2 3 4 5	
• Spraakzaam	1 2 3 4 5	
Inhoud – <i>Communicatie met ouders</i>		
<p>- Moment aan het woord komen:</p> <p>- Hoe lang aan het woord +/-:</p> <p>- Wat vertellen ouders:</p> <p>- Is er buiten de gestelde vragen om gelegenheid voor ouders om wat in te brengen:</p>		
	Parketsecretaris	Notities
Bespreking delict	1 2 3 4 5	
Bespreking persoonlijke omstandigheden:		
• Thuissituatie	1 2 3 4 5	
• School / opleiding	1 2 3 4 5	
• Vrijtijdsbesteding	1 2 3 4 5	
• Vrienden	1 2 3 4 5	
• Toekomstplannen verdachte	1 2 3 4 5	
Gesprekstechnieken:		
• Interesse tonen in verhaal	1 2 3 4 5	
• Doorvragen	1 2 3 4 5	
• Open vragen stellen	1 2 3 4 5	
• Begrip tonen	1 2 3 4 5	
• Complimenteren	1 2 3 4 5	
• Aanmoedigen	1 2 3 4 5	
Houding:	Ouders	
• Nerveus	1 2 3 4 5	
• Boos / Frustratie	1 2 3 4 5	
• Laconiek / Onverschillig	1 2 3 4 5	
• Verlegen	1 2 3 4 5	

• Spraakzaam	1 2 3 4 5	
Rol advocaat		
<ul style="list-style-type: none"> - Moment aan het woord komen: - Hoe lang aan het woord +/-: - Inhoud pleidooi 		
Appel op moreel besef verdachte		
- Moment van appel:		
	Rechter	Notities
• Beroep op schuldgevoel	1 2 3 4 5	
• Beroep op verantwoordelijkheid	1 2 3 4 5	
• Beroep spijtgevoelens	1 2 3 4 5	
• Beroep op empathie (tov slachtoffer)	1 2 3 4 5	
• Beroep op gevolgen slachtoffer	1 2 3 4 5	
• Beroep op schaamte	1 2 3 4 5	
Afdoening		
- Voorstel afdoening:		
- Uitleg bij keuze voor sanctie(s): JA / NEE / Gedeeltelijk		
- Uitleg omtrent inhoud sanctie(s): JA / NEE / Gedeeltelijk		
- Reactie jeugdige verdachte:		